

- посилення співпраці органів студентського самоврядування з громадськими об'єднаннями національно-патріотичного спрямування.
- збільшення ролі інформаційного забезпечення патріотичного виховання молоді шляхом публікацій в ЗМІ низки матеріалів та випуску телевізійних програм.

Отже, здійснення національно-патріотичного виховання молоді в університеті крізь призму навчальної, наукової, виховної роботи, розвитку козацького руху значно активізує розвиток національної самоповаги, патріотизму, ідеї збереження та розвитку національного державного на творчу і активну діяльність по вихованню учнівської молоді.

Література:

1. Наказ МОН № 641 від 16.06.15 року «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах». Електронний ресурс// Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/

Чернікова І.В.

ХНПУ імені Г.С. Сковороди, м. Харків

ДІЯЛЬНІСТЬ ОКРЕМОГО НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ З НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Кожен народ має власну систему виховання, що сформувалася історично, яка дозволяє молоді духовно наслідувати національні традиції, вивчати та зберігати їх, популяризувати і примножувати кращі культурні надбання нації. Нині перед фахівцями та державою у цілому стоїть завдання щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про майбутнє свого народу.

Згідно з Указом Президента України №580 /2015 від 13 жовтня 2015 року «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки» [17] з метою «визначення ефективних механізмів системної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства у питаннях національно-патріотичного виховання» затверджено «Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки».

У документі зазначено, що «національно-патріотичне виховання дітей та молоді має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства...» [17]. Крім того, у «Стратегії» наголошено на тому, що «... національно-патріотичне виховання має набути характеру системної і шлеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, інститутів громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі» [17].

Це свідчить про високу місію сучасних громадських організацій в системі національно-патріотичного виховання, діяльність яких має бути спрямована на ідею зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму у дітей та молоді [1, с. 1; 10, с. 38; 16, с.1].

Мета – розкрити основні напрями діяльності Окремого науково-освітнього центру Українського козацтва імені Г.С. Сковороди у сфері національно-патріотичного виховання молоді.

Стан наукової розробки теми. У своїх дослідженнях до проблем національно-патріотичного виховання молоді зверталися такі науковці: Волошина Н. М., Духовник О. С., Кравченко О. С., Жаровська О. П., Журба К. О., Ірхіна Ю. В., Ключ А. І., Матяшук В. П., Мисак Б. П., Циганчук К. А., Шарафанов А. Ю., Шевченко Г. П.

Нещодавно Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди відсвяткував своє 210-річчя. Це перший вищий навчальний заклад України на базі якого згідно з Указом Президента України «Про Національну програму відродження та розвитку Українського козацтва на 2003 – 2005 роки» та з особистою ініціативи ректора університету академіка І.Ф. Прокопенка у червні 2002 року було відкрито Інститут Українського козацтва за створення якого та впровадження національної системи виховання Харківського педагогічного університету було нагороджено срібною медаллю «Незалежність України» Почесним лауреатським дипломом рейтингу.

Крім цього, в університеті була створена кафедра козацької педагогіки, робота якої спрямована на відродження культурних та педагогічних традицій козацтва. За ініціативою кафедри у січні 2003 року було започатковано видання методичного посібника «Козацька грамота» (науково-методологічне впровадження ідей козацької педагогіки в сучасну освітню практику) [11, с. 10]. Крім цього, розроблені курси «Козацька етнопсихологічна система виховання» [13, с. 48], «Красзнавча етнологія козацької культури» [13, с. 61].

Одночасно було прийнято рішення про створення Окремого науково-освітнього центру Українського козацтва імені Г.С. Сковороди, який є місцевою громадською організацією, що поширює свою діяльність на Харківську область. У комплексі всі організації створюють єдиний рух патріотичного і національного виховання серед студентської молоді та школярів Харківщини.

Центр створено у червні 2002 року з метою сприяння розвитку науково-освітньої діяльності, об'єднання, керівництва та координації зусиль учбових закладів усіх ступенів щодо відродження та розвитку історичних, патріотичних, господарських та культурних традицій Українського козацтва.

Центр керується в своїй діяльності Конституцією України, Законом України «Про об'єднання громадян», чинним законодавством України, Статутами Українського козацтва та Окремого науково-освітнього центру Українського козацтва імені Г.С. Сковороди, прогресивними українськими козацькими звичаями та традиціями, які не суперечать законам України.

У «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки» насамперед визначено такі сфери виховання: освіта; наука; культура та мистецтво; профорієнтація на військові спеціальності; історія, вшанування пам'ятних дат, історичних постатей; красзнавство; туризм; охорона довкілля; фізкультура, спорт; популяризація здорового способу життя; цивільна оборона; оборона України [17]. Також зазначено, що основними складниками національно-патріотичного виховання мають стати громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне, духовно-моральне виховання.

Сьогодні можна чітко виділити **основні завдання Центру**:

- відпрацювання програми національно-патріотичної, фізкультурно-спортивної, красзнавчої та культурно-просвітницької роботи серед студентської та учнівської молоді;
- участь у створенні на базі діючих військових містечок та шкіл-інтернатів Гетьманщини Містечка для виховання козацьких дітей, підлітків та безпритульних дітей;
- сприяння створенню козацьких навчальних закладів (ліцеїв, шкіл та ін.);
- участь у проведенні всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем відродження та розвитку Українського козацтва;
- надання науково методичної допомоги музеям та заповідникам у вдосконаленні пропаганди історії, культури і традицій Українського козацтва;

участь у дослідженнях з генеалогії та біографістики гетьманів, старшин та сучасного ресстрового Українського козацтва;
сприяння розвитку та популяризації видів спорту, заснованих на козацьких традиціях,
участь у спортивних змаганнях з різних видів спорту;
розробка туристичних козацьких маршрутів;
сприяння розвитку міжнародного туризму, культурного обміну, співробітництва з міжнародними громадськими та економічними організаціями для пропаганди сучасного розвитку та історії Українського козацтва.

Умовно всю діяльність Центру можна розділити на **п'ять напрямів**: науково-пошуковий, військово-патріотичний, культурно-просвітницький, популяризаційний та напрямок міжнародних зв'язків.

У межах **науково-пошукової роботи** Центр проводить розробку комплексної наукової теми – «Феномен Українського козацтва: теорія, проблеми, перспективи». Уже традиційними стали щорічні учнівсько-студентські наукові козацькі читання за темою «Українське козацтво і сучасність», присвячені історії та традиціям Українського козацтва. Також щорічно відбуваються археологічні експедиції студентів історичного факультету, козаків Центру в межах Харківської області з метою вивчення козацьких знахідок [4, с. 8]. До того ж членами Центру було розроблено список козацьких пам'яток Харківщини та України взагалі з метою підтримання руху по збереженню пам'яток історії та культури. Функціонує ініціативна група з проблем вивчення генеалогії та біографістики гетьманів, старшин та сучасного Українського козацтва.

У межах **військово-патріотичної роботи** вже традиційно до дня Пресвятої Богородиці Покрови відбувається Посвята в козаки студентів 1 курсу університету [3, с. 10]; проводяться спортивні змагання «Козацькі розваги» за Кубок Отамана Центру [15, с. 2; 5, с. 1]; на День Здоров'я (7 квітня) на лижній базі вишу відбувається всеуніверситетський крос з визначенням найкращих спортсменів-козаків. Студенти-козаки беруть участь у міських церемоніях покладання квітів з нагоди Дня Соборності України, Дня Конституції України, Дня Незалежності України, Дня Українського козацтва тощо.

Сьогодні створено постійне добровільне громадське формування щодо охорони громадського порядку та профілактики правопорушень на території університету, у навчальних корпусах та гуртожитках.

Культурно-просвітницькій роботі в Центрі також приділяється велика увага. Як майбутні педагоги члени Центру підтримують тісні зв'язки зі школами міста Харкова та області – запрошують школярів до Центру на практичні семінари, проводять у школах урок «Козацька слава», конкурс писанок на Великдень, міський науково-практичний конкурс «Знавців козацької спадщини» серед школярів м. Харкова та Харківської області. До свята Різдва студенти влаштовують благодійні акції в дитячих будинках та дитячих відділеннях лікарень міста Харкова [14, с. 3].

У якості просвітницької роботи серед студентів організовуються автобусні екскурсії до м. Запоріжжя на о. Хортиця, до м. Дніпропетровська (Історичний музей імені Д.І. Яворницького) [6, с. 20; 9, с. 3]. До того ж залучаються засоби масової інформації для роз'яснення козацької символіки, її актуалізації й поширення серед студентської молоді. Університетській газеті «Учитель» друкуються статті-звіти щодо проведених козаками Центру заходів.

Популяризаційна діяльність спрямована на випуск пам'ятних козацьких календарів, видавничу та рекламну роботу з метою популяризації елементів козацької культури та давніх традицій.

Центр підтримує **міжнародні зв'язки**, подаючи заявки на участь у різних міжнародних програмах, підтримуючи культурний обмін з міжнародними організаціями.

Відповідно до Статуту Центру членом організації має право бути: нащадок Українського козацького роду, а також громадяни України, громадяни інших країн або особи без громадянства, яким виповнилось 16 років, які визнають цей Статут, зобов'язуються

виконувати рішення керівних органів Центру та які мають місцезнаходження в Харківській області. Тому ми запрошуємо всіх охочих відвідати Центр, більш детально ознайомитися з його діяльністю та взяти участь у заходах.

Отже, за 13 років діяльності Окремого науково-освітнього центру Українського козацтва імені Г.С. Сковороди визначено основні аспекти національно-патріотичного виховання молоді цієї організації. Випускник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди є учителем-професіоналом, який практично підготовлений до національно-патріотичного виховання дітей у школі; може організувати та керувати козацьким осередком у своїй школі, залучати учнів до українських традицій та прививати їм духовні цінності нашого народу.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні ролі історичної освіти в національно-патріотичному вихованні сучасної молоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бережна С.В. Формування патріотичного світогляду істориків / С.В. Бережна // Учитель. – 2015. – №4 (226). – С. 1.
2. Дзюба А. Герої живуть серед нас / А. Дзюба // Город А. – 2009. – №29. – С. 5.
3. Карачун В. Козацькому роду нема переводу / В. Карачун // Слобідський край. – 2009. – 27 жовтня. – С. 10.
4. Колода В.В. Молода археологія у найстарішому вузі / В.В. Колода // Учитель. – 2009. – 30 вересня. – С. 3.
5. Кривенцова І.В., Чернікова І.В. Лицарські традиції університету / І.В. Кривенцова, І.В. Чернікова // Учитель. – 2015. – №6 (228). – С. 1.
6. Логвиненко Л. Подорож на «мерседесі» козацькими шляхами / Л. Логвиненко // Слобідський край. – 2006. – №61. – С. 20.
7. Луценко М.В., Чернікова І.В. День українського козацтва та Захисника України / М. В. Луценко, І.В. Чернікова // Учитель. – 2015. – №8 (230). – С. 2.
8. Максєв С.П. Семінар для вчителів історії / С.П. Максєв // Учитель. – 2015. – №1 (227). – С. 2.
9. Остапенко Є., Павліченко О. Подорож до місць козацької слави // Учитель. – 2004. – 31 серпня. – С. 3.
10. Прокопенко І.Ф. Виховуємо лицарів України / І. Прокопенко // Громадсько-політичне науково-популярне видання Гетьман. – 2006. – №5 (10). – С. 38 – 40.
11. Прокопенко І.Ф. Передмова // Козацька грамота (науково-методологічне впровадження ідей козацької педагогіки у сучасну педагогічну практику. Метод. Посібник. Вип. 5 / За загальн. ред. Гребенюка Г.Є. – Харків: СтильЗдат, 2003. – 89 с.
12. Солоніна М. Одягти вишиванку доречно і гарно / М. Солоніна // Учитель. – 2013. – №1 (206). – С. 3.
13. Стефанюк С.К. Козацька етнопсихологічна система виховання. Програма курсу Пояснювальна записка // Козацька грамота (науково-методологічне впровадження ідей козацької педагогіки у сучасну педагогічну практику. Метод. Посібник. Вип. 5 / За загальн. ред. Гребенюка Г.Є. – Харків: СтильЗдат, 2003. – 118 с.
14. Токарєва А. Добровільна діяльність на благо інших / А. Токарєва // Учитель. – 2014. – №7 (222). – С. 3.
15. Чернікова І.В., Кравченко І.В. Козацькі розваги / І.В. Чернікова, І.В. Кравченко // Учитель. – 2004. – 3 червня. – С. 2.
16. Яковенко Г.Г. Історична освіта без перерви / Г.Г. Яковенко // Учитель. – 2014. – №1 (222). – С. 1.
17. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>